

WAAR BEMOEI IK ME MEE?

Omgaan met zelfbeschikking van zelfstandig wonende cliënten met een LVB die alcohol of drugs gebruiken

Els Bransen & Brigitte Althoff

Trimbos-instituut

Netherlands Institute of Mental Health and Addiction
WHO collaborating Centre for Mental Health

Jordy

- Jongen van 21 jaar, IQ 85, eerst diagnose Asperger, later ADHD, speciaal onderwijs dus geen diploma, UWV-traject mislukt, traject bij verslavingszorg (via MEE) mislukt
- Thuiswonend, ouders geven gezin geen sturing, Jordy slaapt overdag en blowt in de avond en nacht.
- Op aanmelding van MEE krijgt Jordy nu 1 uur per week begeleiding (BZW-team van VG). Het is voor de begeleiding vaak afwachten of en waar zij Jordy kunnen spreken.
- Gezin zag veel gezinshulpverleners, zonder resultaat. Jordy is blij met deze nieuwe begeleidsters, de beste die hij ooit had
- Doel: dagbesteding/werk voor Jordy

Stoppen met blowen?

- Jordy moet medicijnen nemen voor zijn ADHD, maar dan mag hij niet blowen
- Bovendien was niet blowen voorwaarde voor een UWV-traject
- Op aandrang van MEE volgde Jordy traject bij verslavingszorg
- Hij leert veel over cannabis maar stopt/mindert niet.
- Hij wil eigenlijk ook helemaal niet stoppen

Dilemma!

- De begeleidster vindt dat Jordy (teveel) blowt.
- Jordy zelf ervaart dit niet als (het) probleem.
- De begeleidster wil de zelfbeschikking over eigen leven van Jordy respecteren.
- Maar ze wil/moet ook goede zorg bieden.
- Wat nu?

Zelfbeschikking

- Burgers in Nederland hebben zeggenschap over hun eigen leven
- Cliënten zijn burgers, zelfbeschikking
- Afweerrecht: je mag een behandeling weigeren
- Keuzevrijheid: onafhankelijk van anderen eigen keuzes mogen maken
- Mensen staan niet op zichzelf: zelfbeschikking gebeurt in de relatie met anderen

Terug naar Jordy

- Vanuit zijn afweerrecht en keuzevrijheid zegt Jordy:
 - Stoppen met blowen is niet noodzakelijk
 - Want ik wil geen medicijnen
 - Maar een gezond leven
- Jordy wil werken, meetellen. Geeft het respecteren van bovenstaande keuzes Jordy meer macht en vrijheid om dat te realiseren?

Zelfbeschikking in de relatie

- Keuzes van mensen komen tot stand in relatie tot anderen en de maatschappelijke omgeving. Dat geldt ook voor de keuzes van Jordy. 'Kiest' hij voor blowen?
- Die invloed van anderen (bv hulpverleners) hoeft niet nadelig te zijn voor zijn vrijheid maar kan die juist versterken.
- Daarbij gelden drie principes: contact, geen dwang en krachtige netwerken bouwen

Contact maken en houden

- Blowen even parkeren
- Vertrouwen winnen
- Wat drijft Jordy?
 - Hij wil werken, iets doen
 - Een eigen bankrekening hebben
 - Zelf doen
- Praten over gebruik: doe het goed, wees open en alert!

Dwang vermijden

- Schipperen, grenzen opzoeken, via 'doen' ontdekken
- Verleiden tot keuzes die het leven beter maken (gebruik motiverende gespreksvoering)
- Positieve ervaringen laten opdoen
- Inkaderen, keuzes beperken
- Gebruik je invloed maar misbruik hem niet: balanceren

Krachtige netwerken bouwen

- Onderzoek de mogelijkheden van familie, buurt of ander netwerk zoals de werkgever
- Ondersteun niet alleen de cliënt maar ook zijn netwerk
- Deel je zorg met anderen in en buiten je organisatie

Conclusie

- Zelfbeschikking respecteren is niet hetzelfde als “u vraagt, wij draaien”
- Want mensen en hun keuzes komen in relatie tot anderen en binnen maatschappelijke kaders tot stand
- Dit besef geeft hulpverleners meer ruimte om bij te dragen aan kwaliteit van bestaan van hun cliënten
- Erkenning van de rol die anderen hierin hebben is daarbij cruciaal

Aan de slag

- 1. Wat is de waarde van zelfbeschikking voor jezelf en hoe belangrijk vind je het voor je cliënten? Hoe ver mag je gaan in je 'bemoeienis'?
- 2. Welke aanpak hanteer je om de keuzevrijheid van je cliënt te respecteren en toch het – in jouw ogen – goede te doen voor je cliënt? Herken je de drie principes? Zijn er andere nodig?